

<https://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/vysevani-kvetnatych-luk-a-mcdonaldizace-ceske-krajiny?fbclid=IwAR3ub3ltSmREqBweySJFcYVHZIh5d7UoDrQCyackv-uUakMuA5jry7k4q6k>

Vysévání květnatých luk a McDonaldizace české krajiny

12.3.2021 07:14 | PRAHA (Ekolist.cz) [Diskuse: 52](#)

Příklad květnaté louky vyseté do volné krajiny v Jizerských horách. Louka vypadá esteticky velmi dobře – široká paleta barev každému oku lahodí, ale použitá osevní směs je tvořena převážně nepůvodními druhy, které se mohou za vhodných podmínek poměrně rychle rozšířit mimo kulturu. V budoucnosti se z nich navíc mohou rekrutovat nové nepůvodní (případně invazní) druhy, jež „obohacují“ naši flóru se všemi možnými negativními dopady, které dnes nemusíme ani pořádně odhadnout. Z tohoto důvodu je třeba uplatňovat princip předběžné opatrnosti, proto výsevy osevních směsí, které jsou složeny převážně z nepůvodních druhů, do volné krajiny nedoporučujeme.

Foto | Kateřina Štajerová / Botanický ústav AV ČR

V nedávné době zde byl publikován příspěvek [Květnaté louky z výsevu – návrat přírodní rozmanitosti](#) od Bohumila Bradny a Zdeny Nikodémové, kteří pracují pro společnost Planta naturalis.

Článek je převzatý z časopisu Nová Valeriána, který se prezentuje jako magazín ekologického a biodynamického zemědělství. Jak píší jeho šéfredaktoři hned v úvodu, chce být pro své čtenáře inspirací, jak konkrétně lze přírodní rozmanitosti napomoci. To samozřejmě kvitujeme, ale domníváme se, že uveřejněním příspěvku, který je spíše reklamou na osevní směsi od firmy Planta naturalis, bez zmínky jakýchkoliv negativ a bez jeho zasazení do širšího ekologického kontextu, je čtenářům poskytnut značně zkreslený a jednostranný pohled. Po jeho přečtení se čtenáři jen těžko mohou zodpovědně rozhodnout, jakou výsevní směs, pro jaký účel a region použít, aby skutečně došlo ke kýženému efektu – napomoci přírodní rozmanitosti.

Hlavní motivací pro sepsání našeho příspěvku proto bylo především upozornit čtenáře na některá rizika a „nástrahy“, se kterými se mohou setkat při výběru běžně dostupných komerčních směsí na našem trhu, a to zejména z pohledu naší specializace, tedy botaniky a invazní ekologie. Je totiž důležité si uvědomit, že pokud použijeme nevhodné či jinak problematické osevní směsi, nebo je vysejeme na nevhodných místech, či za nevhodných podmínek, pak můžeme přírodě naopak uškodit, byť nevědomky a původně s dobrým úmyslem.

Proč tedy zdviháme varovný prst? Jedním z důvodů je, že v důsledku nevhodných výsevů komerčních směsí do volné krajiny může v budoucnosti docházet k tzv. homogenizaci („McDonaldizaci“) české krajiny. I na našem malém území jsou totiž populace většiny původních rostlinných druhů variabilní a vzájemně různorodé. V různých oblastech se i relativně hojně a „obyčejné“ druhy vyznačují specifickými vlastnostmi a genetickou strukturou, která odpovídá místu, kde se příslušné populace vyvíjely. Výsevy komerčních směsí dovezených ze zahraničí či výsevy komerčních směsí původem z druhého konce České republiky pak tuto variabilitu stírají. Vhodnějším přístupem je použití regionálních směsí. Ty berou v úvahu genetickou příslušnost rostlinných druhů charakteristických pro daný region či oblast. V případě, že ve vašem regionu není k dispozici žádná firma produkující lokální osivo, je další možností najít v okolí nějakou druhově pestrá louka s podobnými ekologickými podmínkami, dohodnout se s jejím majitelem, nechat porost přezrát, sklídit ho a rozsekaný materiál (mulč) na zájmové lokalitě rozhodit a zavláčet. Tím se alespoň část druhů uchytí hned v prvním roce po výsevu. Případně lze tento materiál doplnit o menší příměs vhodných lučních trav. Další podrobné informace týkající se této problematiky zájemci o „přírodě blízké“ osevní směsi mohou získat například ze standardů péče o přírodu a krajinu, viz [„Obnova travních porostů s využitím regionálních směsí osiv“](#) a [„Krajinné trávníky“](#). Tyto dokumenty by měly být základním pomůckou, jak se v této problematice alespoň pro začátek zorientovat, a to ještě předtím, než se rozhodneme ke koupi komerční směsi pro vlastní výsev své květnaté louky.

Velký problém, který jsme prozatím naštěstí zaznamenali jen u firmy Planta naturalis, je poměrně nezanedbatelný podíl ohrožených druhů v osevních směsích (až třetina), které jsou zařazeny na Červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky. Červený seznam klasifikuje stupně ohroženosti rostlinných druhů na jedenáctičlenné stupnici od vzácnějšího

V blízkém okolí vyseté květnaté louky v Jizerských horách (viz foto výše) jsme hned v prvním roce po výsevu zaznamenali zplanělou oranžově kvetoucí sluncovku kalifornskou (*Eschscholzia californica*), která se přirozeně vyskytuje v Severní Americe, ale v tomto případě byla součástí vyseté směsi. Fotografie zachycuje jakýsi genius loci, kdy se zplanělá severoamerická sluncovka nachází v podrostu u nás již dlouhodobě etablované invazní nepůvodní rostliny netýkavky žláznaté (*Impatiens glandulifera*), která se přirozeně vyskytuje v Himaláji. Netýkavka byla původně také pěstována pro okrasné účely, ale řadu let již patří k nejproblematičtější a nejhroznější nepůvodním druhům na území ČR. Dříve jste ji mohli zaznamenat podél některých vodních toků (vodáci určitě vědí – například Jizera a Orlice), kde místy vytvářela až několikametrové porosty na březích. V posledních letech její invaze postoupila ještě dál a postupně se etabluje v dalších habitatech – (polo)otevřených lesích, okrajích luk a podél různých koridorů ve volné krajině (například železničních tratí). Oblíbené letničkové osevní směsi jsou převážně tvořeny jednoletými druhy, přičemž netýkavka a sluncovka jsou také jednoletky, proto nemůžeme podceňovat jejich potenciál (například ve srovnání s vytrvalými druhy) v budoucnosti zplanět a rozšířit do volné krajiny. Foto | Kateřina Štajerová / Botanický ústav AV ČR

taxonu vyžadujícího pozornost až po vyhynulý taxon. Určení stupně ohroženosti je ovlivněno četností výskytu daného druhu na našem území, ale i tím, jak se rostlinný druh dokáže adaptovat na neustále měnící se podmínky prostředí. Jedná se tedy o složitý a dynamický proces, do něhož nyní bohužel uměle zasahuje distribuce ohrožených druhů z osevních směsí do volné krajiny. V budoucnosti tím bude zřejmě negativně ovlivněna nejen naše znalost o rozšíření přirozených populací ohrožených druhů, ale i jejich smysluplná ochrana.

Ještě větším problémem některých komerčních směsí je výskyt druhů, které ve směších vůbec nejsou deklarovány, ale přesto se tam jako příměs vyskytují. Z loňského roku pochází zkušenost z jedné lokality nedaleko Prahy, která byla oseta směsí „Mezofytní louka – pícní a pastevní“ právě od firmy Planta naturalis. V porostu vzešlém ze zmíněného osiva jsme našli druhy, které se na místě nevyskytovaly v předcházející letech a zároveň neměly být součástí dané směsi. Téměř shodnou sestavu nedeklarovaných druhů zaznamenal jeden z našich kolegů na rovněž nově oseté louce v okolí hradu Rožmberk, přestože obě lokality jsou od sebe vzdáleny zhruba 120 km. Konkrétně se jednalo o hadinec jitrocelovitý (*Echium plantagineum*), koriandr setý (*Coriandrum sativum*), krásnoočko barevné (*Coreopsis tinctoria*), morač větší (*Ammi majus*) a silenku svazčitou (*Atocion/Silene armeria*). Všechny zmíněné druhy se v České republice přirozeně nevyskytují, proto je řadíme mezi nepůvodní druhy naší květeny.

Takto může několik let po výsevu vypadat přirozená (původní) louka, pokud použijete některou z komerčně prodávaných regionálních směsí. Takové směsi jsou vhodné pro výsev do volné krajiny v příslušném regionu a skutečně mohou napomoci přírodní rozmanitosti. Na rozdíl od letničkových směsí nemají okamžitý efekt hned v prvním roce po výsevu a možná nejsou tak esteticky zajímavé, ale pokud původní louku z výsevu dobře založíte a budete ji v následujících letech vhodným způsobem udržovat, bude vám dělat radost po několika dalších let. Navíc nemusíte výsev každý rok opakovat, jako je to v případě letničkových směsí, protože jsou tyto směsi převážně tvořeny vytrvalými druhy.

Takto může několik let po výsevu vypadat přirozená (původní) louka, pokud použijete některou z komerčně prodávaných regionálních směsí. Takové směsi jsou vhodné pro výsev do volné krajiny v příslušném regionu a skutečně mohou napomoci přírodní rozmanitosti. Na rozdíl od letničkových směsí nemají okamžitý efekt hned v prvním roce po výsevu a možná nejsou tak esteticky zajímavé, ale pokud původní louku z výsevu dobře založíte a budete ji v následujících letech vhodným způsobem udržovat, bude vám dělat radost po několika dalších let. Navíc nemusíte výsev každý rok opakovat, jako je to v případě letničkových směsí, protože jsou tyto směsi převážně tvořeny vytrvalými druhy.

Foto | Kateřina Štajerová / Botanický ústav AV ČR

Nepůvodní druhy se v některých osevních směších vyskytují i záměrně, ať už za účelem podpory hmyzích opylovačů z důvodu prodloužené doby kvetení ve srovnání s našimi druhy, či z jiného praktického a estetického hlediska. Z našeho pohledu použití takového osiva uvnitř sídel nepředstavuje zásadní problém, ale mimo zastavěné sídelní oblasti je již potřeba uplatňovat princip předběžné opatrnosti, protože takové osivo může sloužit jako nežádoucí zdroj semen pro široké spektrum nepůvodních druhů. Ty se pak mohou postupně šířit dále do volné krajiny a v budoucnosti se z nich mohou rekrutovat nové invazní druhy. Jako biologové proto bijeme na poplach a prosíme, aby takové osevní směsi nebyly vysévány do volné krajiny a nebyly používány na obohacení přirozených luk. Nezapomínejme, že velmi problematické invazní nepůvodní druhy současnosti, jako je bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*), netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*) či

křídlatky (*Fallopia sp. div.*), byly také původně pěstovány pro okrasné účely. Dnes však působí velké škody na přírodě i majetku, například snižují druhovou diverzitu původních druhů, majitelům pozemků zvyšují ekonomické náklady na jejich likvidaci, ale mohou představovat i zdravotní riziko pro člověka, jako je to v případě bolševníku.

Zvýšený zájem veřejnosti o osevní směsi prezentované pod zastřešujícím názvem „Květnatá louka“ či „Květnice“ v posledních letech přilákal celou řadu firem. Pro koncového zákazníka tak může být velmi složité se v široké nabídce rychle a dobře zorientovat, aby vybral vhodné osivo pro vlastní výsev. Na rozdíl od firmy Planta naturalis si některé firmy ani osivo neprodukují sami, ale nakupují ho a směsi míchají, případně distribuují osivo dovezené ze zahraničí, o jehož genetickém původu a podrobném složení nemá odborná ani laická veřejnost dostatečné informace. Pokud takové osivo nakoupíte a vysejete na svoji zahradu či záhon, ale za hranice své zahrady jej nepustíte, neměl by to být žádný problém. Splní to svůj účel a vám jistě udělá radost. Pro osetí louky či výsev do volné krajiny ho však rozhodně nedoporučujeme.

Komerčně prodávané letničkové osevní směsi jsou u veřejnosti velmi oblíbené. Bez botanického vzdělání však jen málokoho napadne, že se mnohdy jedná o „směsku“ rostlinných druhů z celého světa, která má s naší přirozenou (původní) loukou jen pramálo společného.

Foto | Kateřina Štajerová / Botanický ústav AV ČR

Rádi bychom také upozornili na osevní směsi od firmy Černý – BioPro s.r.o., která má ve svém portfoliu celou řadu nádherných letničkových směsí, ale některé mají možná trochu nešťastně zvolené názvy. Konkrétně máme na mysli „Plzeňskou květnici“, „Strakonickou louku“ či „Lednickou radost“. Mohou totiž v potenciálním zájemci vyvolávat pocit, že jde o lokální osivo či regionální směs

lučního kvítí z Plzeňska, Šumavy či Lednicka, ačkoliv tyto směsi nemají s přirozenou loukou vůbec nic společného. Příkladem, kdy koncový zákazník špatně pochopil, co koupil, [je následující televizní reportáž](#), která navíc divákům předkládá mnoho zavádějících informací. Například, že „Strakonická louka“ by měla evokovat šumavskou podhorskou louku anebo že vytvoření divoké louky ze semen dovezených ze Šumavy by trvalo několik let, zatímco při použití semen z výsevu je výsledek v podstatě okamžitý. Diváci, kteří zhlédnou tuto reportáž, pak mohou nabýt dojmu, že tuto osevní směs lze použít pro výsev do volné krajiny či na obohacení přirozené louky v okolí, ačkoliv nemá tato směs s přirozenou loukou vůbec nic společného. Na rozdíl od skutečných českých luk, kde dominují naše původní vytrvalé rostliny, diskutovaná směs „Strakonická louka“ je tvořena letničkami, původem převážně ze Severní Ameriky, například sluncovkou kalifornskou (*Eschscholzia californica*), krásenkou zpeřenou (*Cosmos bipinnatus*) nebo lokankou lepou (*Clarkia unguiculata*). Výhodou letničkového porostu je, že má v podstatě okamžitý efekt. První rok po vysetí už porost pestře kvete, ale do druhého roku dojde k přesevu jen několika málo druhů, čím se ztrácí výhoda skutečné louky. Pokud tedy chceme dosáhnout stejného efektu jako v předchozím roce, musíme výsev zopakovat, přinejmenším dosít některé druhy.

Přečtěte si také |

Nesekat trávnický je nesmysl, říká odbornice Marie Straková

Ačkoliv se to zprvu nemusí zdát, náležitá příprava půdy pro výsev, vlastní výsev a následné obhospodařování květnaté louky (v tom užším a „přírodě blízkém“ slova smyslu) je poměrně náročná činnost zahrnující široké spektrum teoretických i praktických odborných znalostí. Doporučujeme vám proto, abyste se v případě pochyb (například ohledně vhodnosti složení osevní směsi pro použití ve vašem regionu, přípravy substrátu atp.) obrátili na odborníky – zahradní či krajinné architekty, (geo)botaniky, invazní ekology, pracovníky regionální pobočky ČSOP atp. Mějte totiž stále na paměti, že pokud vyberete vhodné osivo a květnatou louku dobře založíte, ušetříte si tím v dalších letech případné zklamání, ale i nemalé finanční náklady.

reklama

Ekolist.cz se teď neobejde bez vaší finanční pomoci.

Jde o neziskový web zaměřený na životní prostředí. To se prostě samo nezaplatí:) Děkujeme

✓ **Jednorázově**

Měsíčně

Příspěv v Kč:

[Jiná částka](#)

50 Kč

100 Kč

1 000 Kč

Darovat

🔒 zabezpečeno Darujme.cz

Kateřina Štajerová, Zdeněk
Kaplan a František Krahulec
Autoři jsou pracovníky
Botanického ústavu AV ČR
Průhonice.